N:o 75.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 28 april 1903.
— — — — Andra Kammaren den 28 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i fråga om inrättande af en administrativ högsta domstol.

(Konstitutionsutskottets memorial n:o 4.)

Till Konungen.

Redan kort tid efter genomförandet år 1840 af den nya departementsindelningen, därvid antalet af statsrådets ledamöter bestämdes till tio, hvaraf sju insattes såsom chefer för hvar sitt statsdepartement med åliggande att bereda och inför Konungen föredraga de till vederbörande departement hörande ärenden, yppade sig behof att söka åvägabringa lättnad i det omfattande och betungande arbete, som ålåg statsrådets ledamöter och särskildt hvilade å cheferna för civil- och ecklesiastikdepartementen. Efter det till afhjälpande af den från flera synpunkter beaktansvärda olägenhet, som var förenad med denna statsrådets allt mer växande arbetsbörda, förslag om ändringar i statsrådets organisation och särskildt om inrättande af ett nytt statsdepartement framlagts vid ej mindre än 14 riksdagar, antog slutligen 1899 års Riksdag, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling ett förslag till förändrad lydelse af §§ 5, 6 och 42 regeringsformen, åsyftande ökning af statsrådens antal till elfva samt

inrättande af ett nytt departement, jordbruksdepartementet; och år 1900 blef denna grundlagsändring genomförd.

Onekligt torde vara, att genom jordbruksdepartementets tillkomst och den därvid verkställda omgrupperingen af ärenden departementen emellan i viss mån beredts lindring i statsrådets, särskildt i chefernas för civil- och ecklesiastikdepartementen, arbete samt ernåtts en efter de olika ärendenas art bättre lämpad uppdelning mellan departementen, liksom ock därigenom kan anses hafva blifvit behörigen sörjdt för tillvaratagandet inom statsförvaltningen af vår modernärings intressen.

Vid den granskning af de i statsrådet förda protokoll, som Riksdagens konstitutionsutskott haft att för hvarje lagtima riksmöte företaga, har det emellertid, enligt hvad utskottet hos Riksdagen anmält, synts utskottet uppenbart, att de ärenden, som påkalla statsrådets och dess ledamöters handläggning, såväl med hänsyn till mängd som omfattning år från år tillväxa på sådant sätt, att till följd däraf antingen en ytterligare tillökning af statsrådsledamöternas — och särskildt departementschefernas — antal inom kort nödvändiggöres eller ock annan åtgärd snarligen måste vidtagas för att begränsa statsrådets arbetsbörda. Utskottet har därför ansett sig böra till förnyad och allvarlig ompröfning nu upptaga en fråga, hvilken ingått såsom ett betydelsefullt led i sträfvandena för åstadkommande af lättnad i det statsrådet åliggande arbete, nämligen frågan om afskiljande från statsrådets handläggning af vissa administrativa besvärsmål och desammas öfverlämnande till afgörande i sista instans af en särskild högsta domstol (s. k. regeringsrätt), åt hvilken jämväl kunde anförtros andra därmed sammanhängande uppgifter och särskildt att lämna sin medverkan vid stiftande af ekonomiska och administrativa lagar och författningar; och Riksdagen har för sin del funnit den af konstitutionsutskottet sålunda väckta frågan beaktansvärd.

Genom införlifvande i vårt samhällsskick af en sådan institution skulle nämligen på ett fullt verksamt och bestående sätt åstadkommas behöflig minskning i statsrådets mångskiftande göromål. Därigenom skulle emellertid äfven vinnas en annan fördel af ingalunda mindre betydelse. Ty de särskildt beaktansvärda önskningar, som från synpunkten af det allmännas väl och enskild rättssäkerhet framställts om sådana ändringar i våra samhällsformer, att handläggningen i sista instans af vissa administrativa rättstvister måtte afskiljas från statsrådet och att dessa rättstvister måtte underkastas en noggrann judiciell behandling, synas äfven genom inrättandet af en dylik domstol, inom hvilken processuella rättegångsformer och allmänna rättsprinciper skulle komma att tillämpas, kunna blifva be-

hörigen tillgodosedda. Det synes ock Riksdagen uppenbart, att behofvet af denna reform, hvilken helt visst länge förefunnits, numera börjar ej blott tydligare framträda och göra sig gällande, utan äfven mera allmänt inses.

Ett halft århundrade har också förflutit, sedan tanken på skapandet af en sådan administrativ högsta domstol inom svenska Riksdagen först väcktes. Vid 1853—1854 årens riksdag framlades nämligen inom konstitutionsutskottet af grefve Gustaf Lagerbjelke motion om inrättande af en regeringsrätt, bestående af sju ledamöter och afsedd att afgöra administrativa besvärsmål samt medverka vid den ekonomiska lagstiftningen. Det af utskottet i anledning af denna motion framställda förslag (memorial n:o 11), hvilket innehöll noggrant utarbetade och utförligt motiverade bestämmelser rörande den nya domstolens organisation, verksamhetsområde och konstitutionella ställning, antogs såsom hvilande vid nämnda riksdag, men frågan förföll genom riksståndens olika beslut vid 1856—58 årens riksdag. Åt samma håll kan ett af herr R. Carlén vid 1872 års riksdag väckt förslag till ombildning af statsrådet anses hafva syftat. Ty detta förslag afsåg ej blott, att antalet statsrådsledamöter skulle ökas, utan äfven att de skulle fördelas på två afdelningar, den ena för de egentliga regeringsärendena, hvartill äfven skulle räknas besvär öfver tjänstetillsättningar, och den andra för alla besvärsmål i öfrigt. Enligt nämnda förslag skulle sålunda en administrativ högsta domstol skapas, ehuru förlagd inom statsrådet. Motionen vann emellertid icke understöd af konstitutionsutskottet, hvars afstyrkande hufvudsakligen grundades på den omständigheten, att, efter hvad utskottet upplyste, Riksdagen hade att, med anledning af en från Riksdagen år 1868 till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse, från regeringen vänta ett förslag, hvars syfte skulle vara att vinna hufvudändamålet, regeringens befriande från besvärsmålen, på en annan väg, nämligen genom dessa måls förvisande till allmän domstol.

Sedermera hafva vid riksdagarne åren 1897 och 1899 af herr A. V. Ljungman väckts särskilda förslag i ämnet, hvilka väsentligen voro grundade på konstitutionsutskottets framställning vid 1853—54 årens riksdag. Dessa förslag afstyrktes emellertid af konstitutionsutskottet vid båda riksdagarne (utskottets utlåtanden år 1897, n:o 8, och år 1899, n:o 10) och vunno icke heller Riksdagens bifall. Konstitutionsutskottet vid såväl 1897 som 1899 års riksdag erkände emellertid, att inrättandet af en särskild administrativ högsta domstol vore ur flere synpunkter fördelaktigt. Utskottets afstyrkande grundade sig vid 1897 års riksdag hufvudsakligen därpå, att Riksdagen i skrifvelse (n:o 31) år 1893 anhållit, att Eders

Kungl. Maj:t måtte, efter förnyad pröfning af frågan om ett nytt statsdepartement, till Riksdagen afgifva den proposition om ändring af regeringsformen, hvartill denna pröfning kunde föranleda, samt att utskottet antog, att den utredning, som af Eders Kungl. Maj:t kunde komma att föranstaltas med anledning af Riksdagens berörda skrifvelse, utan vidare framställning från Riksdagens sida skulle erhålla den omfattning, att jämväl det framställda förslaget om inrättandet af en administrativ högsta domstol blefve föremål för behandling. Emellertid blef berörda förslag i den af Eders Kungl. Maj:t såsom svar på Riksdagens omförmälda skrifvelse till 1899 års Riksdag afgifna proposition om ett nytt statsdepartement icke i vidare mån upptaget till pröfning, än att i det propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden uttalades, att den allmänna opinionen icke syntes vara benägen för en sådan anordning samt att inrättandet af en regeringsrätt åtminstone icke torde komma att medföra mindre kostnader än skapandet af det då föreslagna nya departementet.

Då förevarande fråga vid 1899 års riksdag förelåg till konstitutionsutskottets behandling, hade utskottet redan biträdt och Riksdagen antagit såsom hvilande nyssnämnda af Eders Kungl. Maj:t till nämnda Riksdag framställda förslag om ett nytt departements inrättande, och utskottet fann sig, vid sådant förhållande och då Eders Kungl. Maj:t i valet mellan att föreslå inrättandet af ett nytt departement eller en regeringsrätt föredragit det förra alternativet, böra hemställa, att herr Ljungmans förslag i förevarande afseende icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid konstitutionsutskottets utlåtanden i ämnet såväl år 1897 som år 1899 voro emellertid fogade reservationer, däri reservanterna föreslogo aflåtande till Eders Kungl. Maj:t af en skrifvelse med anhållan, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om inrättande af en särskild administrativ högsta domstol och till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill en sådan utredning kunde föranleda. Antalet af dessa reservanter utgjorde år 1897 fyra och år 1899 sju.

Under det sålunda tanken på inrättandet af en särskild administrativ högsta domstol såsom den lämpligaste och bästa utvägen för åvägabringande såväl af erforderlig lättnad i statsrådets arbete som af tillbörlig rättssäkerhet på de administrativa rättstvisternas område alltmer synes hafva vunnit insteg, har man jämväl sökt på andra sätt ernå samma mål. Man har sålunda förordat dels stadgande af en sådan ordning, hvarigenom mängden af mindre viktiga ärenden, hvarmed Eders Kungl. Maj:t nu besväras, skulle för slutlig behandling hänvisas till vederbörande ortsmyndigheter eller centrala ämbets-

verk, dels ock öfverlåtande i vissa fall åt departementschef att på egen hand afgöra förvaltningsärenden.

I afseende å det förstnämnda sättet att söka vinna berörda mål gäller emellertid tydligen, att det väl är ägnadt att i någon mån bereda lättnad i statsrådets arbetsbörda, men att det alldeles icke leder till en mera betryggande administrativ rättsskipning. Hvad åter den sistnämnda utvägen angår må endast erinras, att Riksdagen vid tre särskilda tillfällen, nämligen åren 1868, 1885 och 1897, afslagit framlagda förslag om rätt för departementschef att på egen hand afgöra förvaltningsärenden af mindre vikt.

Af större betydelse är otvifvelaktigt den i flere länder, såsom England och Nordamerikas förenta stater samt Norge och Danmark, anlitade utvägen att förlägga administrativa rättstvister från regeringens handläggning till de allmänna domstolarnes behandling. Denna utväg har också i vårt land tidigt uppmärksammats. Redan i kungl. brefvet den 21 maj 1819 uttalades den åsikten, att den särskilda administrativa domsrätten borde, såvidt möjligt, försvinna genom rättsfrågors hänvisning till allmänna domstolar; och genom kungl. förordningen den 17 april 1828 upphäfdes styrelseverkens domsrätt i vissa mål, hvilka hänvisades till behandling vid de allmänna domstolarne. Då Kungl. Maj:t sedermera genom proposition den 30 oktober 1844 väckte fråga om sådan ändring i regeringsformen, till följd hvaraf antalet ledamöter i högsta domstolen skulle kunna förökas, fäste Kungl. Maj:t Rikets ständers uppmärksamhet på den fördel, samma grundlagsändring skulle medföra däruti, att till högsta domstolen kunde öfverlämnas någon del af de besvärsmål, hvilka afgjordes af Kungl. Maj:t i statsrådet, nämligen sådana, som egentligen utgjorde rättstvister. Denna proposition blef dock icke af Rikets ständer bifallen. I skrifvelse till Kungl. Maj:t år 1868 hemställde därefter Riksdagen till Kungl. Maj:ts öfvervägande, huruvida af de mål, hvilka afgjordes af administrativ ortsmyndighet och genom besvär kunde fullföljas antingen hos rikets kollegier eller andra förvaltande centrala ämbetsverk samt vidare hos Kungl. Maj:t i statsrådet eller ock omedelbart hos Kungl. Maj:t, sådana, som kunde till rättsfrågor hänföras, finge öfverlämnas till behandling af allmän domstol, samt sådana, som vore af både judiciell och administrativ natur och hvilka fortfarande ansågs böra af administrativ ortsmyndighet i första hand upptagas, likväl finge i sista instansen af Kungl. Maj:t i dess högsta domstol afgöras; och med anledning häraf framlade Eders Kungl. Maj:t år 1874 ett mycket vidtomfattande förslag till »förordning angående förändrade bestämmelser i afseende å behandlingen och fullföljden af vissa mål». I detta författningsförslag bestämdes, att under 14 särskilda moment upptagna kategorier af tvistemål, hvilka tillförene

behandlats å administrativ väg, hädanefter skulle hänvisas till de allmänna domstolarne, hvarjämte föreskrefs, att vissa mål, hvilka förut fått hos Eders Kungl. Maj:t i statsrådet fullföljas, hädanefter skulle i sista instansen hänskjutas till högsta domstolen. Förslaget blef i de flesta delar af Riksdagen bifallet, men blef dock aldrig af Eders Kungl. Maj:t upphöjdt till lag. Redan förut hade emellertid Kungl. Maj:t beträdt den genom Riksdagens framställning år 1868 anvisade väg att från regeringens handläggning skilja sådana mål, hvilka icke genom sin natur med nödvändighet hörde dit, då vissa fattigvårdsärenden år 1871 öfverförts från regeringens handläggning till högsta domstolens behandling — hvilken anordning dock upphörde med 1894 års utgång genom stadgande därom, att kammarrättens beslut i dessa ärenden icke finge öfverklagas —; och af de ärenden, som voro upptagna i 1874 års ofvannämnda, icke sanktionerade författningsförslag, blefvo sedermera åtskilliga öfverlämnade till de allmänna domstolarne.

Det synes emellertid Riksdagen icke vara antagligt, att man skulle vilja i vidsträcktare mån än som skett anlita sist omförmälda utväg att till de allmänna domstolarne eller till högsta domstolen såsom sista instans öfverlämna handläggningen af administrativa tvistemål. Det torde nämligen vara uppenbart, att de allmänna domstolarnes och särskildt högsta domstolens tid och verksamhet äro till fullo upptagna af de egentliga rättegångsärendenas handläggning och att en utvidgning af deras kompetens skulle medföra ett för de rättssökande högst menligt försenande af rättsskipningen. Riksdagen vill i detta afseende framhålla, att högsta domstolens arbetsbalans, hvilken vid 1895 års slut utgjorde 1,305 mål och ärenden, oaktadt den tillökning i justitierådens antal och den i samband därmed vidtagna förändringen med hänsyn till domstolens fördelning på afdelningar, som år 1897 ägde rum, vid slutet af år 1902 uppgick till ett antal af 1,328. För öfrigt förefinnes helt visst en så väsentlig skiljaktighet mellan de vanliga rättegångsärendena och de administrativa tvistemålen, att deras afgörande lämpligast bör åt skilda domstolar anförtros. Ty de administrativa rättstvisterna beröra oftast något statens eller samhällets intresse samt äro beroende på tillämpning af författningar rörande statsförvaltningen och den allmänna hushållningen. Enligt Riksdagens uppfattning torde ock ett eventuellt inrättande af en administrativ högsta domstol snarare böra föra med sig, att högsta domstolen och möjligen äfven andra allmänna domstolar befrias från en del rättstvister, som nu af dem afgöras.

Med hänsyn till utvecklingen i andra länder har det ock visat sig, att man i åtskilliga af kontinentens stater å ena sidan sökt att från

regeringsmyndigheten afskilja de administrativa tvistemålen, men å andra sidan icke velat lämna deras afgörande åt de allmänna domstolarne, utan anförtrott desammas handläggning åt särskilda administrativa domstolar; och de erfarenheter, som från sådana administrativa domstolars verksamhet i utlandet äro att hämta, bestyrka också Riksdagens uppfattning om dylika domstolars ändamålsenlighet och gagnet af desamma.

De nu framhållna allmänna önskningsmålen att bereda lättnad i statsrådets arbete och att åstadkomma en tryggad administrativ rättsskipning innebära för Riksdagen tillräckligt skäl att förorda vidtagande af åtgärder för möjliggörande däraf, att en administrativ högsta domstol må blifva inom den närmaste framtiden i vårt land organiserad. Men Riksdagen anser sig emellertid böra ingå i ett något mera detaljeradt belysande af frågan, särskildt med hänsyn till de fördelar, som tillkomsten af en sådan institution skulle medföra i afseende å statsrådets verksamhet.

För att gifva en föreställning om den tillväxt af de till statsrådets handläggning hörande ärendenas antal, som år från år äger rum, har sammanställts följande tablå öfver de till statsdepartementen åren 1866, 1896 och 1902 inkomna mål och ärenden, i hvilken de från åren 1866 och 1896 angifna siffror äro hämtade från konstitutionsutskottets utlåtande år 1897, n:o 8:

	1866.		1896.		1902.	
	Diarie-nummer	Besvär	Diarie-nummer	Besvär	Diarie-nummer	Besvär
Justitiedepartementet	1,443	13	1,066	19	1,245	27
Utrikesdepartementet	2,648	—	8,155	—	12,141	—
Landtförsvarsdepartementet	1,910	34	7,259 [1]	149	12,970 [2]	124
Sjöförsvarsdepartementet	444	13	1,355	17	1,889	30
Civildepartementet	1,397	276	2,646	447	1,957	196
Finansdepartementet	1,501	85	2,099	331	2,056	351
Ecklesiastikdepartementet	1,951	207	2,104	207	2,775	248
Jordbruksdepartementet	—	—	—	—	1,485	146
Summa	11,294	628	24,684	1,170	36,518	1,122

[1]) Häraf 3,169 ansökningar af värnpliktige om utflyttning ur riket och 2,561 ansökningar om understöd från invalidhusfonden.

[2]) » 7,655 ansökningar af värnpliktige om utflyttning ur riket och 3,517 ansökningar om understöd från invalidhusfonden.

Af denna tablå torde framgå, att en minskning af statsrådets mångskiftande göromål fortfarande är af behofvet påkallad samt att ett afskiljande af en del af desamma måste anses synnerligen önskvärdt. Riksdagen vill härvid framhålla, att genom undantagande af vissa besvärsmål från handläggning i statsrådet skulle för statsrådet och dess ledamöter vinnas en vida större lättnad i arbetsbörda, än dessa besvärsmåls antal antyder. Därigenom skulle nämligen icke blott vederbörande departementschefer befrias från ett besvärligt och tidsödande arbete med ifrågavarande ofta nog invecklade måls beredning och föredragning, utan äfven samtliga statsråd fritagas från den enligt § 9 regeringsformen dem åliggande skyldighet att under ansvar för rådslagen till protokollet yttra sin mening i dessa mål, då de i statsrådet handläggas. Härtill kommer, att omförmälda måls säregna beskaffenhet ofta gör deras handläggning särskildt betungande.

Men äfven andra synpunkter äro vid den föreliggande frågans bedömande att taga i betraktande med hänsyn till statsrådets verksamhet. Redan vid 1853—1854 årens riksdag betonade konstitutionsutskottet »det betänkliga däruti, att departementscheferna måste, under störande afbrott genom omsorgerna för dessa besvärsmåls beredning och föredragning ägna sin uppmärksamhet åt de stora viktigare statsangelägenheterna, hvilka vanligen genom sin omfattning och betydenhet fordra långvarigare odelad omtanke, och i afseende å hvilka ärenden anspråket på departementschefernas verksamhet uttalar sig i allmänhet lika starkt, fastän tyngden af de särskilda göromålens mängd och mångfald måste för dem, som kommit i tillfälle att å förhållandet fästa närmare uppmärksamhet, tydligen visa sig såsom hinder, att detta anspråk varder i allo tillfredsställdt.» I detta förhållande att Konungens rådgifvare till följd af sin handläggning af besvärsmålen, hvilka ofta beröra för den egentliga statsförvaltningen främmande ämnen samt fordra ett noggrant detaljstudium, understundom kunna beröfvas möjlighet att åt de angelägenheter, som hafva afseende å samhället i dess helhet eller äro af större politisk innebörd, ägna den tid och den omsorg, dessa angelägenheter kräfva, ser Riksdagen ett tungt vägande skäl för behöfligheten af den utaf Riksdagen ifrågasatta åtgärden. Utan tvifvel bör nämligen tyngdpunkten af statsrådets verksamhet ligga i ledningen af landets politiska utveckling samt i arbete under samverkan med Riksdagen för landets och folkets framåtskridande och förkofran på skilda områden. Riksdagen vill ock påpeka, att statsrådsledamöternas befogenhet i fråga om afgörande af administrativa besvärsmål, hvilken i själfva verket afser att fälla dom i rättstvister, låt vara att den är inskränkt till en rådgifvande funktion, icke

kan anses vara väl förenlig med deras ställning såsom innehafvare af förtroendesysslor.

Statsrådsledamöternas befriande från handläggningen af vissa administrativa besvärsmål skulle helt visst föranleda eller möjliggöra vissa förändringar i statsrådets och statsdepartementens organisation. Så torde genom en sådan åtgärd någon minskning i de konsultativa statsrådsledamöternas antal lämpligen kunna äga rum. Och i hvarje fall håller Riksdagen före, att, därest det framdeles skulle visa sig behöfligt och önskligt, att något nytt departement inrättas, vare sig för särskildt tillgodoseende af kommunikationsväsendets och de allmänna arbetenas intressen eller för främjande af handel, sjöfart och näringar, en sådan anordning skulle utan tillökning af statsrådsledamöternas nuvarande antal lättare låta sig genomföras, sedan statsrådet i större eller mindre mån befriats från befattningen med de administrativa besvärsmålen.

Riksdagen anser sig ock böra framhålla, att en sådan domstol som den nu ifrågasatta synes ägnad icke blott att erbjuda den rättssökande ökade garantier för de ifrågavarande, för den enskilde ofta nog viktiga målens noggranna bedömande efter lag och laga stadgar, utan äfven att tillfredsställa de från den allmänna rättssäkerhetens synpunkt beaktansvärda anspråken på kontinuitet i den administrativa rättsskipningen och särskildt på denna rättsskipnings oberoende af politiska partiförhållanden, hvilka alltid måste öfva inverkan på statsrådets sammansättning.

Beträffande den ifrågasatta administrativa domstolens organisation och verksamhetsområde, borde densamma enligt Riksdagens uppfattning vara sammansatt af lagkunnige män, hvilka i domarevärf eller inom statsförvaltningen ådagalagt insikt och erfarenhet, samt i främsta rummet hafva att handlägga och afdöma sådana administrativa mål, hvilka icke stå i det omedelbara samband med de ärenden, som tillhöra departementens verksamhet i öfrigt, såsom besvär i fråga om tjänsters tillsättande, att de böra af regeringsmyndigheten behandlas. Såsom exempel på mål, som sålunda skulle af den nya domstolen handläggas, vill Riksdagen nämna besvär i fråga om tillämpning af kommunal- och politiförfattningar, väg- och flottningsmål, beskattningsmål, fattigvårdsmål, besvär i fråga om anmärkningar vid offentliga räkenskaper, patent- och registreringsmål m. m. Af ärenden, hvilkas afgörande i sista instans nu tillhör högsta domstolen, skulle exempelvis skiftesmålen möjligen kunna till den ifrågasatta administrativa domstolen öfverflyttas.

Enligt Riksdagens tanke borde emellertid, såsom förut antydts, den ifrågasatta administrativa domstolens verksamhet icke inskränkas till allenast

en dömande funktion. Liksom den nuvarande högsta domstolen har att i fråga om stiftande af allmän civil- och kriminallag, kriminallag för krigsmakten samt kyrkolag afgifva utlåtanden och därvid äger tillfälle att vid denna lagstiftning göra fruktbärande de erfarenheter, som domstolen vid dessa lagars tillämpning vunnit, så borde äfven åt den ifrågasatta högsta domstolen för administrativa besvärsmåls afdömande uppdragas att meddela yttranden öfver förslag till ekonomiska och administrativa lagar och författningar. Därigenom skulle vinnas, att den mångskiftande samling af författningar af detta slag, hvilka nu utgå från de olika departementen och som i större eller mindre grad präglas af vederbörande departementschefers olika åskådningssätt, skulle genom den behandling och pröfning, som ägnades däråt af den administrativa domstolen, för framtiden kunna bringas till större enhet och konsekvens. Genom denna domstol torde ock, då densamma helt visst borde erhålla rätt att vid pröfning af de lagförslag, öfver hvilka den skulle hafva att afgifva utlåtanden, adjungera sakkunnige, kunna ernås den väsentliga fördelen, att anlitandet af kommittéer i någon mån inskränktes.

Den af Riksdagen förordade administrativa högsta domstolen skulle visserligen medföra nya statsutgifter, men då, enligt hvad Riksdagen framhållit, den föreslagna institutionen icke blott skulle ur flere synpunkter blifva till största gagn, utan jämväl komme att i vissa afseenden bilda en nödig komplettering af våra samhällsinrättningar, torde kostnaderna icke få verka afskräckande. Riksdagen håller därjämte före, att dessa kostnader i själfva verket kunna väsentligen nedbringas genom indragningar och besparingar, som i samband med den nya anordningen kunde på flere håll göras, och icke minst därigenom, att de stora utgifterna för kommittéer minskades. Särskildt torde ock böra framhållas, att den tillväxt i kostnaderna för redan förefintliga institutioner, hvilken utan tvifvel eljest efter hand kommer att visa sig oundgänglig, skulle genom den nya domstolens inrättande kunna undvikas.

Riksdagen har nu sökt att från skilda synpunkter framhålla de fördelar, som enligt Riksdagens uppfattning äro att vinna genom inrättandet af en administrativ högsta domstol med den befogenhet, som i det föregående omnämnts. Men den af Riksdagen upptagna frågan ingriper så djupt på olika områden af statsförvaltningen och rättsskipningen, att en fullständig utredning af alla de omständigheter, som vid frågans bedömande äro att taga i betraktande, måste föregå ett definitivt riksdagsbeslut om en dylik domstols upprättande. Då en utredning af så vidtomfattande beskaffenhet icke lärer kunna på annat sätt än genom Eders Kungl. Maj:ts

försorg verkställas, får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning och pröfning af frågan om inrättande af en särskild högsta domstol eller regeringsrätt för afdömande i sista instans af administrativa besvärsmål och för afgifvande af utlåtanden öfver förslag till ekonomiska och administrativa lagar och författningar äfvensom af frågan om de förändringar i afseende å statsrådets och statsdepartementens organisation, hvilka i samband härmed finnas påkallade, till Riksdagen afgifva de förslag till grundlagsändringar, hvartill denna utredning och pröfning kunna föranleda.

Stockholm den 28 april 1903.

Med undersåtlig vördnad.